

پرسش ۶۰: شرک پنهان

سؤال / ۶۰: في دعاء ليلة الجمعة: (واسكن قلبي خوفك، واقطعه عن سواك حتى لا أرجو ولا أخاف إلا إياك) ([321]). وقال السيد الشهيد محمد الصدر (رحمه الله): (إنَّ الخوف من غير الله هو شرك خفي). فهل يجوز أن يخاف الإنسان من الدابة المؤذية كالعقرب والأسد، وهل هذا الخوف هو شرك خفي؟

پرسش ۶۰: در دعای شب جمعه آمده است: «وَأَسْكِنُ قَلْبِي خَوْفَكَ وَاقْطَعُهُ عَمَّنْ سِوَاكَ حَتَّى لَا أَرْجُوَ وَلَا أَخَافُ إِلَّا إِيَّاكَ» ([322]) (و ترس از خویش را در دلم جای ده، و دلم را از غیر خود بپر تا به غیر از تو امید نبندم و جز از تو نترسم) و شهید سید محمد صدر (رحمت الله علیه) می گوید: «ترس از غیر خدا شرک خفی است». حال آیا جایز است انسان از حیوانات موذی مانند عقرب و شیر بترسد و آیا این ترس، همان شرک پنهان می باشد؟

الجواب: الخوف من غير الله سبحانه وتعالى لا يجتمع مع التوحيد أكيداً، وهو شرك خفي كما قال تعالى: (وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ) ([323]).
پاسخ:

قطعاً ترس از غیر خداوند سبحان و متعال با توحید جمع نمی شود و شرک خفی (پنهان) محسوب می گردد، همان گونه که حق تعالی فرموده است: (و بیشترشان به خدا ایمان نیاورند مگر با شرک) ([324]).

ولكن يمكن أن يخاف الإنسان المؤمن الموحد من العقرب والأسد إذا اعترضاً طريقه أو رأهما أو رأى أي دابة وظن إنها ستؤذيه، من غير أن يكون خوفه هذا شرك خفي، وهذا يتحقق إذا خاف أن تتسلط عليه الدابة بمشيئة الله وبحول وقوة

الله وتؤذيه؛ لأنه مقصر مع الله سبحانه وتعالى، ويستحق العقوبة الدنيوية فضلاً عن الآخروية.

ولی ممکن است انسان مؤمن موحد از عقرب و شیری که در راه با او برخورد کرده یا آن‌ها را دیده است یا هر جنبنده‌ای که ببیند و احتمال بدهد آزاری به او می‌رساند، بترسد بدون این که این ترس وی، شرک خفی محسوب گردد. این در صورتی محقق می‌شود که انسان بترسد از این که این موجود به مشیت خداوند و با حول و قوه‌ی الهی بر او مسلط شود و وی را آزار رساند؛ چرا که در حق خداوند سبحان و متعال مقصر بوده و مستحق عذاب دنیوی است، چه برسد به عذاب اخروی.

وإذا كان الخوف بهذا الشكل فهو ممدوح؛ لأنه خوف من عقاب الله سبحانه وتعالى الدنيوي، بل إن الذي لا يخاف ويظن أنّ هذه الدابة لا تسلط عليه ولا تؤذيه لكرامته على الله ولفضله أو لدينه أو لخلقه أو لعبادته فهو مشرك، وعابد لنفسه ومعجب بها: (وإنّ العبد تفوته صلاة الليل فيستيقظ عند الفجر فيلوم نفسه لتقصيرها، فيعطيه الله من الثواب أعظم مما لو صلى صلاة الليل)، هذا ما ورد عنهم .

اگر ترس و خوف به این شکل باشد، ممدوح و پسندیده است؛ چرا که ترس از عقوبت دنیوی خداوند سبحان و متعال می‌باشد؛ ولی آن کس که از این‌ها نمی‌ترسد و می‌پندارد به خاطر کرامتش بر خداوند یا به خاطر فضلش یا دینش یا خلقتش یا عبادتش، این جاندار بر او مسلط نمی‌شود و او را اذیت نمی‌کند، چنین شخصی مشرک و عبادت‌کننده‌ی نفس خویش است و دچار عجب و خودپسندی می‌باشد. همان‌طور که از ائمه (ع) روایت شده است: «بنده نماز شب را از دست می‌دهد، صبح بیدار می‌شود در حالی که خود را از بابت کوتاهی‌اش ملامت

می کند و خداوند ثوابی بزرگتر از آن چه اگر نماز شب را به جا می آورد به دست
می آورد به او عطا می فرماید».

[320] - مصباح المجتهد: ج 3 ص 319 و در این دعا آمده است: «... وَ هَبْ لِي ثَبَاتَ الْيَقِينِ وَ مَخْضَ الْإِخْلَاصِ

وَ شَرَفَ التَّوْحِيدِ...» (.... و مرا پایداری در یقین و خالص بودن در اخلاص و شرافت در یگانه پرستی عطا فرما....).

[321] - المصدر السابق .

[322] - مصباح المجتهد: ج 3 ص 319.

[323] - يوسف : 106.

[324] - يوسف: 106.